

28.09.2026

## INDIVIDUAL TA’LIM SHAROITIDA BO’LAJAK BOSHLANG’ICH SINIF O’QITUVCHILARINI KREATIV DARSLARNI MODELLASHTIRISHGA TAYYORLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Abdikerimova Madina Miyat qizi

Chirchiq davlat pedagogika niverstiteti o’qituvchisi:

**DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23184246>**

**Annatotsiya:** Mazkur maqolada individual ta’lim sharoitida bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchilarini kreativ darslarni modellashtirishga tayyorlashning pedagogik mexanizmlari yoritilgan. Zamonaviy ta’lim jarayonida bo’lajak o’qituvchining tayyor dars ishlanmalaridan foydalanish bilan cheklanib qolmasdan, o’quvchilarning individual xususiyatlari, bilish imkoniyatlari, qiziqishlari va ta’lim ehtiyojlarini hisobga olgan holda kreativ dars modelini mustaqil ishlab chiqishi muhimligi asoslangan. Individual ta’lim va kreativ pedagogik modellashtirishning o’zaro integratsiyasi natijasida talabani mustaqil, evristik va innovasion fikrlash imkoniyatlarini rivojlantirishga sharoit yaratiladi. Maqolada kreativ darslarni modellashtirish jarayonida shaxsga yo’naltirilgan, kognitiv, konstruktivistik va kompetensiyaviy yondashuvlarning imkoniyatlari tahlil qilinib, individual ta’lim muhitini tashkil etish, kreativ topshiriqlarni differensiallashtirish, refleksiv faoliyatni kuchaytirish hamda zamonaviy raqamli ta’lim vositalaridan maqsadli foydalanishning ahamiyati ochib berilgan. Shuningdek, bo’lajak pedagogni passiv bilim oluvchidan o’z ta’lim trayektoriyasini loyihalovchi faol subyektga aylantirish individual ta’lim mexanizmlarining muhim natijasi sifatida talqin etilgan.

**Kalit so’zlar:** individual ta’lim, kreativ dars, pedagogik modellashtirish, bo’lajak boshlang’ich sinf o’qituvchisi, kreativlik, individual ta’lim trayektoriyasi, evristik fikrlash, innovasion ta’lim, pedagogik mexanizm, refleksiya.

**Аннотация:** В статье рассматриваются педагогические механизмы совершенствования подготовки будущих учителей начальных классов к моделированию креативных уроков в условиях индивидуального обучения. Обоснована необходимость формирования у будущего педагога способности не ограничиваться использованием готовых разработок уроков, а самостоятельно проектировать креативные модели с учетом индивидуальных особенностей, познавательных возможностей, интересов и образовательных потребностей учащихся. Раскрывается значение интеграции индивидуального обучения и креативного педагогического моделирования в развитии самостоятельного, эвристического и инновационного мышления студентов. Проанализированы возможности личностно-ориентированного, когнитивного, конструктивистского и компетентностного подходов в процессе моделирования креативных уроков. Особое внимание уделено созданию индивидуализированной образовательной среды, дифференциации творческих заданий, развитию рефлексивной деятельности и целенаправленному использованию современных цифровых образовательных ресурсов. Делается вывод о том, что важнейшим результатом применения индивидуальных образовательных механизмов является переход будущего педагога от позиции пассивного получателя знаний к позиции активного субъекта, способного самостоятельно проектировать собственную образовательную траекторию и создавать инновационные педагогические решения.

Ключевые слова: индивидуальное обучение, креативный урок, педагогическое моделирование, будущий учитель начальных классов, креативность, индивидуальная образовательная траектория, эвристическое мышление, инновационное образование, педагогический механизм, рефлексия.

Abstract: The article examines pedagogical mechanisms for improving the preparation of future primary school teachers to model creative lessons in an individualized learning environment. The study substantiates the importance of developing future teachers' ability not only to use ready-made lesson plans but also to independently design creative lesson models based on learners' individual characteristics, cognitive abilities, interests, and educational needs. The integration of individualized learning and creative pedagogical modelling is considered an important condition for developing students' independent, heuristic, and innovative thinking. The article analyzes the potential of learner-centered, cognitive, constructivist, and competency-based approaches in the process of creative lesson modelling. Particular attention is paid to creating an individualized educational environment, differentiating creative tasks, strengthening reflective activities, and purposefully using modern digital educational resources. The study emphasizes that the implementation of individualized educational mechanisms can transform a future teacher from a passive recipient of knowledge into an active subject capable of designing an individual educational trajectory and developing innovative pedagogical solutions.

Keywords: individualized learning, creative lesson, pedagogical modelling, future primary school teacher, creativity, individual educational trajectory, heuristic thinking, innovative education, pedagogical mechanism, reflection.

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta’lim tizimiga qo’yilayotgan talablar pedagogning kasbiy faoliyatini tubdan qayta ko‘rib chiqishni taqozo etmoqda. Zamonaviy o‘qituvchi tayyor bilimlarni o‘quvchiga yetkazib beruvchi subyekt emas, balki o‘quvchilarning bilish faoliyatini tashkil etuvchi, ularning individual imkoniyatlarini aniqlovchi, ijodiy fikrlashini rivojlantiruvchi va ta’lim jarayonini loyihalovchi pedagog sifatida namoyon bo‘lishi lozim. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim bosqichida bu masala alohida ahamiyatga ega. Chunki boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining qiziqishlari, idrok etish tezligi, fikrlash uslubi va o‘quv faoliyatiga munosabati bir xil emas. Shuning uchun bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi darsni loyihalash jarayonida individual farqlarni hisobga olish, ta’lim mazmunini moslashtirish va o‘quvchilarni faol ijodiy faoliyatga jalb etish kompetensiyasiga ega bo‘lishi kerak. Tadqiqotda kreativ faoliyat va uni individual ta’lim muhitida modellashtirish murakkab, ko‘p o‘lchovli va dinamik psixologik-pedagogik jarayon sifatida qaraladi. Shu sababli mazkur jarayonni tashkil etishda zamonaviy kognitiv, konstruktivistik va shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim paradigmalari muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Asosiy qisim. Individual ta’lim va kreativ modellashtirishning pedagogik imkoniyatlari Individual ta’limning asosiy afzalligi shundaki, u ta’lim oluvchining individual imkoniyatlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta’lim jarayonini tashkil etish imkonini beradi. Bunday sharoitda talaba o‘zining bilish sur’ati, qiziqishi va tayyorgarlik darajasiga mos ravishda ta’lim faoliyatini tashkil etishi mumkin.

Kreativ darslarni modellashtirish esa individual ta’limning mazmuniy va amaliy imkoniyatlarini kengaytiradi. Talaba dars modelini yaratish jarayonida pedagogik muammoni aniqlaydi, maqsadni belgilaydi, o‘quv materiallarini tanlaydi, metod va texnologiyalarni uyg‘unlashtiradi hamda kutiladigan natijalarni loyihalashtiradi.

**28.09.2026**

Bunda dars modeli statik konstruksiya emas, balki o‘zgaruvchan pedagogik vaziyatlarga moslasha oladigan dinamik tizim sifatida qaralishi kerak. Shu sababli kreativ dars modelining muhim xususiyatlari sifatida moslashuvchanlik, innovasionlik, o‘quvchi faolligi, individual yondashuv va refleksivlikni ko‘rsatish mumkin.

Tadqiqot doirasida kreativ darslarni modellashtirishga tayyorlash jarayonining samaradorligini ta‘minlovchi bir qator mexanizmlar taklif etilgan.

Ular orasida individual ta‘lim muhitini yaratish, kognitiv-evristik muvozanatni ta‘minlash, uzluksiz refleksiyani tashkil etish, qisqa intervalli monitoring, kreativ topshiriqlarni differensiallashtirish va zamonaviy ta‘lim texnologiyalaridan foydalanish muhim o‘rin egallaydi.

Individual ta‘lim muhitida talabanning tayyorgarlik darajasiga mos topshiriqlarni tanlash uning ortiqcha yuklanishining oldini olish bilan birga, ijodiy imkoniyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunda topshiriqlar oddiy reproduktiv vazifalardan boshlab, evristik va innovasion darajadagi murakkab vazifalargacha bosqichma-bosqich murakkablashtirilishi mumkin. Tadqiqotning muhim jihatlaridan biri — kognitiv-evristik muvozanat g‘oyasidir. Bunda talabanning nazariy bilimlari va ijodiy izlanishi o‘rtasida muvozanat yaratiladi. Faqat nazariy bilim berish talabanning kreativ faoliyatini to‘liq shakllantirmaydi; aksincha, nazariy asosga ega bo‘lmagan ijodiy faoliyat ham yetarli pedagogik samarani bermasligi mumkin. Shuning uchun bilim, amaliy faoliyat va kreativ izlanish yagona tizim sifatida tashkil etilishi lozim. Tajriba-sinov jarayonida tajriba guruhlarida individual ta‘lim paradigmasiga mos o‘quv muhitini yaratish, kognitiv-evristik muvozanat modeli, uzluksiz refleksiya va qisqa intervalli monitoring tizimini izchil tatbiq etish vazifalari belgilangan.

Bo‘lajak o‘qituvchilarning kreativ salohiyatini rivojlantirishda topshiriqlarni differensiallashtirish muhim ahamiyatga ega. Bunda topshiriqlar talabanning mavjud tayyorgarlik darajasi va individual imkoniyatlariga mos ravishda belgilanadi. Masalan, boshlang‘ich darajadagi topshiriqda talabadan mavjud dars modelini tahlil qilish va uni takomillashtirish talab etilsa, keyingi bosqichda muayyan pedagogik vaziyat uchun mustaqil dars modeli yaratish vazifasi berilishi mumkin. Yuqori darajadagi topshiriqlar esa yangi pedagogik g‘oya, innovasion metod yoki raqamli ta‘lim vositasi asosida original dars modelini ishlab chiqishni nazarda tutadi. Bunday differensial yondashuv talabanning o‘z imkoniyatlarini anglashiga, mustaqil ishlashiga va bosqichma-bosqich yuqori kreativ darajaga ko‘tarilishiga yordam beradi. Refleksiya va monitoringning o‘rni. Kreativ darslarni modellashtirish jarayonida refleksiya alohida ahamiyatga ega. Talaba yaratgan dars modelini nafaqat taqdim etishi, balki uning kuchli va zaif jihatlarini tahlil qilishi, pedagogik maqsadga qanchalik mosligini aniqlashi va zarur hollarda qayta ishlab chiqishi kerak.

Qisqa intervalli monitoring esa talabanning rivojlanish dinamikasini muntazam kuzatish imkonini beradi. Bunday monitoring yakuniy baholashga qadar kutilib turmasdan, ta‘lim jarayonining o‘zida yuzaga kelayotgan muammolarni aniqlash va tezkor pedagogik korreksiya qilish imkonini beradi. Individual ta‘lim mexanizmlarining izchil joriy etilishi natijasida bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisida bir nechta muhim sifatlarni rivojlantirish ko‘zda tutiladi.

Jumladan:

- mustaqil pedagogik fikrlash;
- evristik va tanqidiy fikrlash;
- kreativ pedagogik g‘oyalarni ishlab chiqish;
- innovasion dars modellarini yaratish;

28.09.2026

- o‘quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olish;
- raqamli ta’lim vositalaridan maqsadli foydalanish;
- pedagogik vaziyatlarga moslashish;
- o‘z faoliyatini refleksiv baholash.

Shunday qilib, individual ta’lim sharoitida kreativ darslarni modellashtirish bo‘lajak pedagogning kasbiy kompetentligini shakllantirishning alohida yo‘nalishi bo‘lib, u bilim, ko‘nikma, motivatsiya, ijodiy faoliyat va refleksiyani yagona pedagogik tizimga birlashtiradi.

Xulosa. Individual ta’lim sharoitida bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini kreativ darslarni modellashtirishga tayyorlash mexanizmlarini takomillashtirish zamonaviy pedagogik ta’limning muhim vazifalaridan biridir.

Mazkur jarayonda individual ta’lim muhitini yaratish, kognitiv va evristik faoliyatni uyg‘unlashtirish, topshiriqlarni differensiallashtirish, refleksiv faoliyatni kuchaytirish hamda qisqa intervalli monitoringdan foydalanish samarali pedagogik shart-sharoitlarni yuzaga keltiradi. Tadqiqotda ilgari surilgan yondashuvning asosiy g‘oyasi shundan iboratki, bo‘lajak o‘qituvchi tayyor pedagogik yechimlarni takrorlovchi emas, balki o‘quvchilarning individual ehtiyojlaridan kelib chiqib yangi pedagogik yechimlarni loyihalovchi va yaratadigan faol subyekt sifatida shakllanishi lozim.

Demak, individual ta’lim va kreativ modellashtirishning integratsiyasi bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kasbiy-ijodiy kompetentligini rivojlantirish, innovasion darslarni loyihalash qobiliyatini kuchaytirish hamda mustaqil evristik fikrlashini shakllantirish uchun muhim metodik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati

1. Андреев В.И. Педагогика: курс для творческого саморазвития. – Казань, 2000. – 124 с.
2. Болозович А.П. Методика формирования проектной компетентности в инвестиционной деятельности: дис. ... канд. пед. наук. – Тамбов, 2008. – 258 с.
3. Голуб Г.Б., Чуракова О.В. Метод проектов как способ развития ключевых компетентностей учащихся. – Самара, 2003. – 236 с.
4. Скурихина О.В. Организационно-педагогические условия овладения студентами способами проектной деятельности: автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Киров, 2008. – 202 с.
5. Муслимов Н., Уразова М., Эшпулатов Ш. Бўлажак ўқитувчининг лойиҳалаш фаолияти. Услубий қўланма. – Т.: ТошДПУ, 2012. – 99 б.
6. Бахлова Н.А. Фанлараро интеграцияга oid tadqiqotlar.
7. Abdikerimova M.M Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini kreativ darslarni modellashtirishga tayyorlashning nazariy-metodologik asoslari // Қарақалпақстан Республикасы мектепке шекемги ҳам мектеп билимлендириўи министрлиги, Қары Ниязий атындағы Тәрбия педагогикасы миллий институты Қарақалпақстан филиалы 2024- й mart aprel.
8. Abdikerimova M.M Individual ta’lim sharoitida bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlashning o‘ziga xos xususiyatlari // PEDAGOGIK MAHORAT Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 12-son (2025-yil, dekabr)